

Pakt dla polskiego przemysłu

Pan

Andrzej Domański

Minister Finansów i Gospodarki

Szanowny Panie Ministrze,

polski przemysł stoi dziś przed szeregiem wyzwań – od konieczności obniżania emisji i modernizacji po rosnące koszty produkcji i konkurencję globalną. Transformacja w kierunku gospodarki neutralnej klimatycznie wymaga ogromnych nakładów inwestycyjnych. Niestabilna sytuacja w Europie i na świecie zaburza łańcuchy dostaw i utrudnia planowanie inwestycji. Zarówno tradycyjne branże przemysłowe, stojące przed koniecznością zmian, jak i szybko rozwijający się sektor czystych technologii wymagają wsparcia.

Europejski przemysł od lat domaga się działań na szczeblu unijnym. W 2024 roku ogłoszona została Deklaracja Antwerpska, pod którą do dziś podpisało się ponad 1300 firm i organizacji przemysłowych. W odpowiedzi Komisja Europejska ogłosiła Pakt dla czystego przemysłu (CID) – nową strategię, obiecującą przystępną cenowo energię, nowe podejście do zamówień publicznych czy nowe środki na transformację. Obecnie trwają prace nad dokumentami operacyjnymi i legislacyjnymi, które mają wprowadzić strategię w życie.

Wdrażanie CID to unikalna szansa na modernizację i wzmocnienie konkurencyjności naszej gospodarki. Aby ją w pełni wykorzystać, nie wystarczy czekać na działania Unii.

Potrzebne są krajowe inicjatywy – bez nich nie wykorzystamy efektywnie funduszy unijnych, nie uruchomimy krajowego finansowania i nie zachęcimy polskich przedsiębiorstw do inwestycji w technologie przyszłości i rozwój nowych kompetencji pracowników.

Polskie firmy potrzebują krajowej strategii przemysłowej, w oparciu o którą będą mogły podejmować przemysłane, długofalowe decyzje inwestycyjne. Potrzebują też stabilnych regulacji sprzyjających inwestycjom oraz wsparcia finansowego w procesie transformacji. Działania krajowe pozwolą skuteczniej zabiegać o realizację naszych interesów w Brukseli, szczególnie w kontekście negocjacji ram finansowych UE na lata 2028-2034.

Jako przedstawiciele polskiego przemysłu przekazujemy na ręce Pana Ministra Pakt dla polskiego przemysłu – dokument, który odzwierciedla potrzeby naszych sektorów. Liczymy, że – podobnie jak Deklaracja Antwerpska – będzie punktem wyjścia do dialogu między rządem i przemysłem oraz doprowadzi do konkretnych zmian regulacyjnych.

Nasze kluczowe postulaty:

1. Przygotowanie strategii przemysłowej z silnym aspektem finansowania transformacji

Strategia powinna wyznaczyć kierunek działań, określać ramy wsparcia, a także uwzględniać różnorodne potrzeby poszczególnych sektorów polskiego przemysłu. Jej cele muszą być spójne z innymi strategiami (KPEiK, Polityka Energetyczna Polski, Strategia Rozwoju Polski do 2035 r., Polityka Surowcowa Państwa) i powiązane z planami zwiększenia efektywności energetycznej gospodarki, rozwoju zdekarbonizowanych i odnawialnych źródeł energii, elektryfikacji sektorów, CCUS, wodoru, biogazu i biometanu, produkcji baterii i magazynów energii, gospodarki cyrkularnej i zrównoważonego budownictwa. Zapewni to spójność dokumentów strategicznych i lepszą synergię działań na rzecz transformacji przemysłu w kierunku nowych, zeroemisyjnych technologii.

Strategia powinna wspierać konkurencyjność polskiego przemysłu i obejmować identyfikowanie i przeciwdziałanie nieuczciwej konkurencji ze strony podmiotów z innych obszarów gospodarczych. Strategia powinna również jasno wskazywać źródła finansowania transformacji.

2. Efektywne finansowanie inwestycji w dekarbonizację

Proponujemy utworzenie krajowego programu wsparcia dekarbonizacji przemysłu, wykorzystującego środki z EU ETS i fundusze unijne, zgodnie z nowymi zasadami pomocy publicznej (CISAF). Program taki powinien umożliwiać wsparcie wszystkich inwestycji obniżających emisje CO₂ w procesach produkcyjnych, zgodnie z zasadą neutralności technologicznej.

Dotychczasowe systemy wsparcia koncentrują się na problemach systemu elektroenergetycznego. Tymczasem skala wyzwań dekarbonizacyjnych, przed którym stoi polski przemysł, również uzasadnia potrzebę pomocy publicznej – w tym dla branż, które nie mogą przeprowadzić bezpośredniej elektryfikacji. Postulujemy stworzenie systemu wsparcia inwestycji w dekarbonizację procesów przemysłowych, opartego na jasnych i przejrzystych zasadach (np. powiązanie wysokości dotacji z ograniczeniem emisji o konkretną ilość CO₂) i zapewniającego wsparcie pełnego portfela technologii dekarbonizacyjnych (umożliwiającego finansowanie każdej inwestycji prowadzącej do istotnej redukcji emisji, spójnej z celem neutralności klimatycznej całej gospodarki, niezależnie od zastosowanej technologii). Obok programu wsparcia na poziomie krajowym potrzebne są również instrumenty pomostowe, które ułatwią przemysłowi sięganie po fundusze w konkursach ogólnoeuropejskich takich jak Fundusz na rzecz Innowacyjności, Horyzont Europa czy planowany Fundusz na rzecz Konkurencyjności. Wsparcie musi przy tym obejmować nie tylko koszty inwestycyjne (CAPEX), ale również operacyjne (OPEX). Ich nieuwzględnienie uniemożliwi inwestorom zakup i eksploatację technologii niskoemisyjnych.

3. Skuteczne wdrażanie regulacji obniżających koszty energii i wspierających inwestycje

Poza doraźnym finansowaniem potrzebne są działania trwale obniżające ceny energii dla przemysłu. Przyspieszenie procedur dla rozwoju OZE, sieci energetycznych oraz magazynów energii pozwoli obniżyć koszty projektów oraz zwiększy udział sektora prywatnego w finansowaniu inwestycji. Można to osiągnąć m.in. dzięki uproszczeniu, cyfryzacji oraz ujednoliceniu procesu uzyskiwania decyzji środowiskowych, poprawę koordynacji działań organów administracji publicznej oraz ich wzmocnienie kadrowe. Potrzebna jest również przewidywalność regulacyjna i inwestycyjna. Częste zmiany prawne i brak przejrzystości procesu legislacyjnego utrudniają planowanie inwestycji, a długotrwałe procedury i niespójne praktyki zniechęcają do inwestowania. Należy również uprościć zasady dotyczące cable poolingu i linii bezpośrednich, aby umożliwić przemysłowi stabilny dostęp do taniej i czystej energii.

4. Systemowe finansowanie infrastruktury i innowacji

Dla upowszechnienia głębokiej elektryfikacji sektorów oraz innych technologii dekarbonizacyjnych (OZE, CCS, wodór, magazyny energii) potrzebne będą inwestycje w infrastrukturę i wdrażanie nowych procesów. Dokumenty strategiczne muszą więc jasno określać plany oraz zapewniać środki finansowe na te cele. Recykling i odzysk surowców krytycznych powinny stanowić integralny element polityki przemysłowej i być wspierane z funduszy krajowych i europejskich – podobnie jak proste programy grantowe wspierające innowacje i współpracę przemysłu z nauką.

5. Inwestycje w kapitał ludzki

Transformacja przemysłu wymaga inwestycji w ludzi. Rozwój umiejętności pracowników i tworzenie nowych kompetencji przemysłowych wymagają z kolei odpowiednich programów finansowania szkoleń, badań i rozwoju. Wspólne inwestycje państwa i biznesu w edukację oraz transfer technologii są warunkiem utrzymania konkurencyjności polskiego przemysłu na rynku europejskim i globalnym.

6. Wsparcie przemysłu wdrażającego czyste technologie

Aby zapewnić powodzenie transformacji energetycznej i osiągnąć neutralność klimatyczną przy jak największym udziale polskich przedsiębiorstw w europejskich i globalnych łańcuchach wartości, konieczne są systemowe mechanizmy wsparcia dla firm rozwijających czyste technologie. Wsparcie lokalnych łańcuchów dostaw powinno obejmować w szczególności obszary produkcji komponentów instalacji OZE, baterii, półprzewodników i transformatorów oraz transport.

Z uwagi na intensywną globalną konkurencję oraz szeroko zakrojone programy subsydiowania w innych regionach świata, wsparcie powinno obejmować przede wszystkim środki operacyjne. Niezbędne jest przy tym wdrożenie mechanizmów umożliwiających finansowanie projektów wysokiego ryzyka, np. prowadzących do opracowania nowych technologii, znajdujących się na niskich poziomach gotowości technologicznej (TRL), obniżających bieżące koszty działalności, a także pozwalających na szybkie skalowanie produkcji w Europie. Zapewnienie odpowiednich ram wsparcia w tym zakresie jest kluczowe dla utrzymania bezpieczeństwa technologicznego, strategicznej autonomii gospodarczej oraz pozycji konkurencyjnej Polski na globalnych rynkach. Wsparciem powinny być objęte również projekty inwestycyjne, które mogą napotykać na trudności związane z brakiem akceptacji społecznej. Zapewnienie środków na działania informacyjne, dialog z lokalnymi społecznościami oraz budowanie zaufania jest niezbędne dla skutecznej realizacji inwestycji kluczowych dla dekarbonizacji sektora przemysłowego.

7. Stały i otwarty dialog z przemysłem

Sukces transformacji polskiego przemysłu będzie w dużej mierze zależał od tego, jak zaproponowane kierunki działań zostaną przełożone na realne rozwiązania wspierające dekarbonizację poszczególnych branż i przedsiębiorstw. Dlatego kluczowe jest włączenie przemysłu w proces tworzenia regulacji oraz ich implementacji w możliwie największym stopniu. Uwzględnienie głosu przedstawicieli kluczowych sektorów gospodarki

w procesie wypracowania założeń oraz szczegółów strategii pozwoli tworzyć realistyczne plany i wypracować skuteczne rozwiązania dla podmiotów, których bezpośrednio dotyczą.

Transformacja przemysłu to warunek utrzymania zarówno konkurencyjności Polski w Europie i na świecie, jak i bezpieczeństwa kraju na wielu płaszczyznach. Potrzebujemy od Pana i rządu szybkich decyzji, które zapewnią stabilne i przewidywalne ramy finansowania oraz planu transformacji przemysłu wraz ze stosownymi regulacjami. Polska może stać się liderem czystej reindustrializacji – jeśli już teraz podejmiemy wspólne działania. Jako przedstawiciele przemysłu deklarujemy gotowość współpracy z rządem, aby razem budować nowoczesną, innowacyjną i niskoemisyjną gospodarkę.

Do wiadomości:

Pan Miłosz Motyka, Minister Energii

Pani Paulina Hennig-Kloska, Ministra Klimatu i Środowiska

Pani Katarzyna Pełczyńska-Nałęcz, Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej

Podpisani:

Inicjatorzy:

Business Science Poland

Instytut Reform

Konfederacja Lewiatan

Qemetica

Sygnatariusze:

Climate-KIC Poland

Fundacja Wind Industry Hub

Izba Gospodarcza Energetyki i Ochrony Środowiska (IGEOS)

Krajowa Izba Gospodarcza Energetyki Odnawialnej

PIRE Polska Izba Rozwoju Elektromobilności

Polska Izba Gospodarcza Energetyki Odnawialnej i Rozproszonej

Polska Izba Przemysłu Chemicznego (PIPC)

Polska Organizacja Przemysłu i Handlu Naftowego

Polski Związek Przemysłu Kosmetycznego

Polski Związek Przetwórców Tworzyw Sztucznych

Polskie Stowarzyszenie Aluminium

Polskie Stowarzyszenie Fotowoltaiki i Magazynowania Energii

Polskie Stowarzyszenie Magazynowania Energii

Polskie Stowarzyszenie Nowej Mobilności

Port PC Polska Organizacja Rozwoju Technologii Pomp Ciepła

Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej

PSEW Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej

Stowarzyszenie Branży Fotowoltaicznej i Magazynowania Energii

Stowarzyszenie CCUS Poland

Stowarzyszenie Fala Renowacji

Stowarzyszenie Przemysłu Wapienniczego

Stowarzyszenie Stal Nierdzewna

Związek Pracodawców Producentów Materiałów dla Budownictwa

Związek Producentów Paliw z Odpadów i Biomasy

Związek Przedsiębiorców i Pracodawców

